

Pospíšil, Ivo

Originální slovenský příspěvek k mezinárodnímu sjezdu slavistů

Opera Slavica. 2009, vol. 19, iss. 3, pp. 63-64

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116318>

Access Date: 07. 03. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

byl vydán ještě sborník tezí a resumé, ve kterém je publikována poměrně značná část všech referátů ze sympozia ve zkrácené verzi.

Recenzovaný slavistický sborník se vyznačuje poutavou a kultivovanou formální úpravou. Všechny zařazené příspěvky plně souznívají s v úvodu nastolenou slavistickou tematikou, která má i v dnešním spleťtém globalizovaném světě nepochybně své solidní postavení a patřičné místo. Navíc je stále zřetelnější, že problematika studia slovanských jazyků, literatur a kultur a otázky dalšího formování a budoucího směřování slavistiky jako takové nabývají ustavičně na závažnosti a aktuálnosti.

A to je i poselství, které v sobě tato publikace nesporně nese a snaží se tak nejen podpořit a povzbudit vědce a odborníky-slavisty, ale chce rovněž oslovit širší zainteresované čtenářské auditorium.

Zdeňka Matyušová

Originální slovenský příspěvek k mezinárodnímu sjezdu slavistů

XIV. mezinárodní zjazd slavistov v Ochride. Príspevky slovenských slavistov. Ved. redaktor a editor Peter Žeňuch. Slovenský komitét slavistov, Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, Bratislava 2008.

Slovenští slavisté soustředění v Slovenském komitétu slavistů vydali péčí své organizace a Slavistického ústavu Jána Stanislava na počest XIV. Mezinárodního kongresu slavistů sborník; nebezpečí takových sborníků je známo, ale tento se vydal svým soustředěním na určitý slavistický okruh: tím je vnější i vnitřní propojení lingvistiky, literární vědy, kulturologie, ale také historiografie, různých uměnověd (věda o výtvarném umění, muzikologie), etnologie a folkloristiky. Dva příspěvky v rámci tematického bloku napsaly české badatelky a odpovídají odbornému zaměření Slavistického ústavu SAV.

Šťastný incipit představuje sumarizující, přehledová stráž Tatiany Šefanovičové *Velká Morava v európskom kontexte*. Autorka jednak uznává tradiční název říše, o němž se zejména na Slovensku z různých důvodů pochybuje, jednak ukazuje zapojení tohoto útvaru do tehdejších raněstředověkých evropských státních útvarů, na jeho původní hodnoty, ale také na kreativní originalitu naddunajských Slovanů spojených s vlivem Říma, pozdní antiky a Byzance. Pavol Žigo prezentuje *Slovanský jazykový atlas* jako obraz přirozeného jazykového vývoje, Adriana Ferenčíková, čerpající z téhož materiálu, zkoumá neslovanské výpůjčky ze sféry zemědělství a Vincent Blanár píše o slovenské onomastické škole se zdůrazněním toponymie a hydronymie, v čemž pokračuje Jaromír Krško ve studii *Stav a perspektívy slovenskej hydronomastiky*. Porovnávací/konfrontační/kontrastivní lingvistický materiál do sborníku vnáší Mária Košková, jež analyzuje negaci v slovenské a bulharské frazeologii; syntakticko-sémantické téma kultivuje Juraj Vaňko ve stati *Vyjadrovanie spontánnych dejov bez účasti činiteľa*. Sborník má také didaktický rozměr v rámci mezikulturní komunikace ve studii Eleny Zelenické, která jej zkoumá v rusky psané stati *Межкультурный размер общения в обучении иностранным языкам*. Ján Jankovič v práci *Adaptabilita poézie hviezdneho obdobia* na poměrně atraktivním materiálu poezie slovenského a jihoslovanského národního obrození zkoumá básně a písně *Hej, Slováci* a další texty a jejich české, „československé“ a jihoslovanské souvislosti metodou genetické ana-

lýzy. Typicky areálovým příspěvkem je společná práce Petra Žeňucha a Kataríny Žeňuchové o jazykových, etnických a konfesionálních procesech v byzantsko-slovanském prostředí karpatského regionu s tímto závěrem: „Bez systematizujícího a komplexného výskumu a prístupu *ad fontes* nemožno dnes objektívne skúmať smiešaný región, ktorý na takomto malom priestore predstavuje rozmanitosť a hojnosť jazykov, etník a kultúr. Je to teda typický európsky priestor, kde je toto stretanie jazykov a etník umocnené variáciami pomerov a vzťahov charakteristických pre obidva kultúrno-religiózne konglomeráty Slavia Byzantina a Slavia Latina.“ (s. 133).

Obhajobou raného románu v slovenském prostředí je stať Eriky Brtářové a Timotey Vráblové, v níž se zkoumá a srovnává známý a dnes snad i v slovenském prostředí emblematicky módní Bajzův román *René mládenca príhody a skúsenosti* (1783-1784) a Doležalova *Pamětná celému světu tragodia aneb veršovně vypsání žalostného prvních rodičů pádu* (1791). Nelze však s jejich závěry zcela souhlasit, neboť Doležalův opus je novodobá reflexe témat a žánrů středověkých, a tak je vzdálen novověkému románovému individualismu; snad lze jen připustit, že z našeho hlediska může jít o jakýsi česko-slovenský protoromán, z dobového hlediska však jistě o román v tehdejší slova smyslu jít nemůže. Zde nám nepomohou ani spisy Bachtinovy, které se týkají jiných okruhů, natožpak obecné, povrchní práce, jako je kolektivní a pokud jde o román zcela nepůvodní žánrová encyklopedie D. Mocné, J. Peterky a kolektivu; nestačí tu ani obecněji pojaté práce E. Petru, neboť nikdo z nich není ani historikem, ani teoretikem románu. Jde však jistě o zajímavý pokus, ve kterém by se mělo pokračovat, tj. v hledání románovosti v národních literaturách.

Ikografická práce Vladislava Grešlíka zkoumá ikony východního Slovenska v interkulturním byzantsko-balkánsko-slovanském prostoru; podobně je zaměřena studie Šimona Marinčáka *Byzantine Music in Slovakia*. Podnětnou versologickou práci přináší Ján Sabol, který na materiálu slovenštiny, češtiny a polštiny zkoumá vztah symetrie a asymetrie mezi veršem a větou: navazuje tím některé momenty známých dvou brněnských versologických konferencí a sborníků z 60. let 20. století (*Teorie verše I. Theory of Verse I. Teopija cmuxa I.* Universita J. E. Purkyně, Brno 1966. Red. Jiří Levý; *Teorie verše II. Theory of Verse II. Teopija cmuxa II.* Universita J. E. Purkyně, Brno 1968, red. Jiří Levý a Karel Palas). Ľubor Králik se zamýšlí nad žánrem populárněvědného etymologického slovníku v různých jazykových prostředích – jeho příspěvek blok samostatných studií uzavírá.

Další částí sborníku je tematický blok jako jedna z forem slavistických sjezdů, který vytvořil Peter Šalkovský na téma *Najstaršie slovanské osídlenie strednej Európy a Balkánu (počiatky južných a západných Slovanov)*, téma, které má v současné politické situaci ve střední Evropě zjevně aktualizací podtext. Kromě šéfa bloku sem přispěli Gabriel Fúsek (osídlení prostoru středního Dunaje), Milan Hanuliak (duchovní složka života velkomoravských Slovanů) a dvě Češky (přesněji Češka a Moravanka), a to Nad'a Profantová (nejstarší slovanské osídlení v Čechách – zejména Roztoky u Prahy) a Dagmar Jelínková (nejstarší slovanské osídlení Moravy).

Za pozoruhodný rys sborníku pokládám jeho důsledně, ale nenásilně areálový ráz, tj. povolně přecházení od jazyka k literatuře, jiným druhům umění, kultuře materiální a duchovní, od etnologie k historii s dominantou slovanského etnika a jeho kulturních, národotvorných a státotvorných manifestací. Nutno poznamenat, že nehledě na aktualizací tendence jsou studie přísně vědecky korektní a většinou – kromě sumarizací – přínášejí objevné pohledy a momenty.

Ivo Pospíšil